

5. Ipuina

“ARKADIO DOKTOREA, FONENDO OSO JAKINTSUA”

1. HELBURUAK

2. EDUKIAK

3. JARDUERAK

Ana M^a García de Motiloa Gámiz

5. IPUINA	HELBURU OROKORRA	HELBURU ZEHATZAK, GAITASUNEN ARABERA			
“ARKADIO DOKTOREA, FONENDO OSO JAKINTSUA”	Enpatiaren oinarritzat ENTZUMEN AKTIBOA lantzea, ospitaleko ingurunean modu eraginkorragoan jarduten lagunduko duten hitzezko eta keinu bidezko mezuak garbi adierazten ikasteko.	<i>Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna</i>	<i>Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna</i>	<i>Gizarterako eta Herritartasunerako gaitasuna</i>	<i>Ikasten ikasteko gaitasuna</i>
		Elkarrizketa lantzea eta, haren bidez, hitzezko mezuak garbi adieraztea, komunikazio eraginkorra lortzeko.	Fonendoskopio batekin behatzea, aztertzea eta esperimentatzea entzute-jarrera lantzeko, eta, aldi berean, behatzea, operazio-gela baten planoaren bidez informazioa interpretatzeko.	Ospitalearen errealitatea ulertzea, pertsona baten bizitzan eragiten dituen aldaketak onartzeko, eta aldaketa horiek egoera berrian (gaixotasuna) integratzen ahalegintzea.	Praktikaren bidez, ahaleginean saiatzea, gure helburua lortzeko: ENTZUTEN IKASTEA.

5. IPUINA	EDUKIAK, GAITASUNEN ARABERA			
“ARKADIO DOKTOREA, FONENDO OSO JAKINTSUA”	<i>Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna</i>	<i>Zientzia-, teknologia- eta osasun- kulturarako gaitasuna</i>	<i>Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna</i>	<i>Ikasten ikasteko gaitasuna</i>
	*Irakurrizko ulermena *Elkarrizketa *Hotsak bereiztea. *Konparazioak *Hitz homofonoak. *Onomatopeiak *Atsotitzak eta esaerak. *Argudio-testua.	*Zirkulazio-aparatua. *Arnas aparatua. * Operazio-gelan oinarrituta informazioa interpretatzea (testu etena)	*Ospitalean dagoen haurren eskubideak. *Egoera zailei aurre egiten ikastea.	*Isiltasunari buruzko ikasgaia. *Hotsak entzutea eta bereiztea: 1. Erlojua 2. Euri-makila 3. Kanpoko hotsak. *Doinu bat entzutea. *Poema bat entzutea.

“ARKADIO DOKTOREA, FONENDO OSO JAKINTSUA”



Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna

- Lectura del cuento “El doctor Arcadio, un fonendo muy sabio”
- Responde a estas preguntas relacionadas con el cuento que has leído:

1. Escribe, de forma breve, la historia del cuento

2. En el cuento aparece lo siguiente: “los fonendos disfrutan escuchando, para ello tienen que estar callando pues es imposible escuchar a la vez que hablar”.

¿Qué opinas de esto?

3. Cuando están dando la conferencia, Rosario y Arcadio dicen casi a la vez: “Al escuchar, entendemos que podemos descubrir lo que le pasa a la gente dentro de sí”

Explica lo que quieren decir: _____

4. Brenda hace algo para poderse calmar y ver todo con más claridad, escríbelo:

¿Tú sueles hacer lo mismo cuando estás nervioso? _____

¿Haces más cosas para calmarte? _____

5. Arcadio se relaja dentro de la maleta escribiendo un diario.

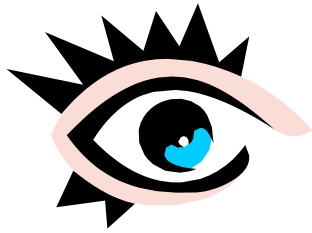
¿Te parece que la escritura nos puede ayudar a calmarnos?

¿Por qué?



6. Si te ha parecido interesante el cuento, ¿qué es lo que más te ha gustado?

- Localiza al principio del cuento dos comparaciones que se hacen para describir a Arcadio y otras dos para describir a Brenda.



Por ejemplo (Arcadio): _____

Su cabeza es pequeña y redonda **como** _____

Por ejemplo (Brenda): Largas pestañas **como** _____

Arcadio (comparación) _____

Brenda (comparación) _____

- Localiza en el cuento lo que Rosario, la médica, le suele decir a Arcadio, el fonendo:

“dame tus orejas para _____

“

Pon un nombre a lo que dice Rosario, es decir, a la capacidad de ponerse en el lugar del otro a través de la escucha.



- Inventa y escribe una respuesta del fonendo Arcadio a Rosario.

- Localiza el primer dibujo del cuento (el fonendo sobre una escalera de mano) y a partir de él, imagina que el fonendo escucha palabras que están dentro de la persona que está enferma. Escribe cinco de esas palabras. A partir de ellas, escribe también cinco oraciones.

Cinco palabras: _____

Cinco oraciones:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

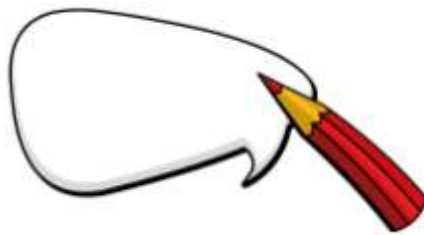
- Inventa un pequeño diálogo entre el fonendo y la “fonenda” enamorados.

Fonendo: _____

Fonenda: _____

Fonendo: _____

Fonenda: _____



- Busca en el diccionario y copia los significados de la palabra:

CONGRESO _____

Elige el significado que esté relacionado con el cuento.

Escribe una oración en la que aparezca esta palabra:

- Busca en el diccionario y escribe el significado de la palabra:

INVESTIGAR _____

Escribe una oración con ella:



- Localiza en el cuento la escena de la conferencia: “La importancia de escuchar para poder investigar”.

Explica esa frase con tus propias palabras.

- Imagina que eres tú quien da la conferencia. Escribe tres frases para decir al público por qué es importante escuchar a los demás.(Texto argumentativo)

1. _____
2. _____
3. _____



- Busca en el diccionario el significado de las siguientes palabras y escribe una oración con cada una de ellas:

1. Vacilo:

Significado _____

Frase _____

Bacilo.

Significado _____

Frase _____

2. Tuvo (del verbo tener)

Significado _____

Frase _____

Tubo

Significado _____

Frase _____

3. Uso

Significado _____

Frase _____

4. Huso

Significado _____

Frase _____



- Reproduce oralmente diferentes sonidos relacionados con el hospital, por ejemplo: sirena de la ambulancia, pitido de la bomba de perfusión cuando se acaba la medicación del gotero, pitido del tensiómetro...
- Termina los siguientes refranes:
 - A palabras necias _____

- A buen entendedor _____
- No hay peor sordo que el que _____



- Explica el significado de:
 - Tener buen oído _____
 - Como quien oye llover _____
 - Oír, ver y callar _____
- En cierta ocasión, una niña pedía repetidamente a su madre que le comprara un perro.

La madre, ante tanta insistencia, le dijo a la niña:

-Mejor será que no lo compremos porque, si muere, lo pasaremos mal.

Ante esta respuesta, la hija dijo algo muy sabio:

-Mamá, **lo importante es que disfrutemos con él todos los días sin pensar en nada más.**

La madre mirando fijamente a su hija, se dio cuenta de cuánto le había enseñado con esa respuesta.

- ¿Te parece que la madre supo **ESCUCHAR** a su hija? _____

¿Por qué? _____

¿Qué opinas tú de la respuesta de la hija? _____



- Zenón de Citio, un filósofo griego, escribió la siguiente frase:
 - “La naturaleza nos ha dado dos oídos y una sola boca para enseñarnos que vale más...”

Escribe su final. _____



Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna



- Gelako fonendoskopioa (benetakoa) erabiliko dugu; horretarako, haur batek, tresna mediko horrekin, mediku-itxurak egingo ditu, beste haur bat auskultatuz.
- Zirkulazio-aparatuaren atalak ikasiko ditugu, eta, “Conoce tu cuerpo” (Diset) jolasaren irudien bidez, kokatu egingo ditugu.



- Arnas aparatuaren atalak ikasiko ditugu, eta gero, izendatu egingo ditugu, “Human body” (Its Imagical) eskeleto desmontagarriaren laguntzaz.
- Egin elkarrizketa labur bat erizain bati, objektu hauei buruzko informazioa lortzeko:
 1. Mozorroak.
 2. Oxigeno-harguneak.
 3. Oxigeno-kanulak.



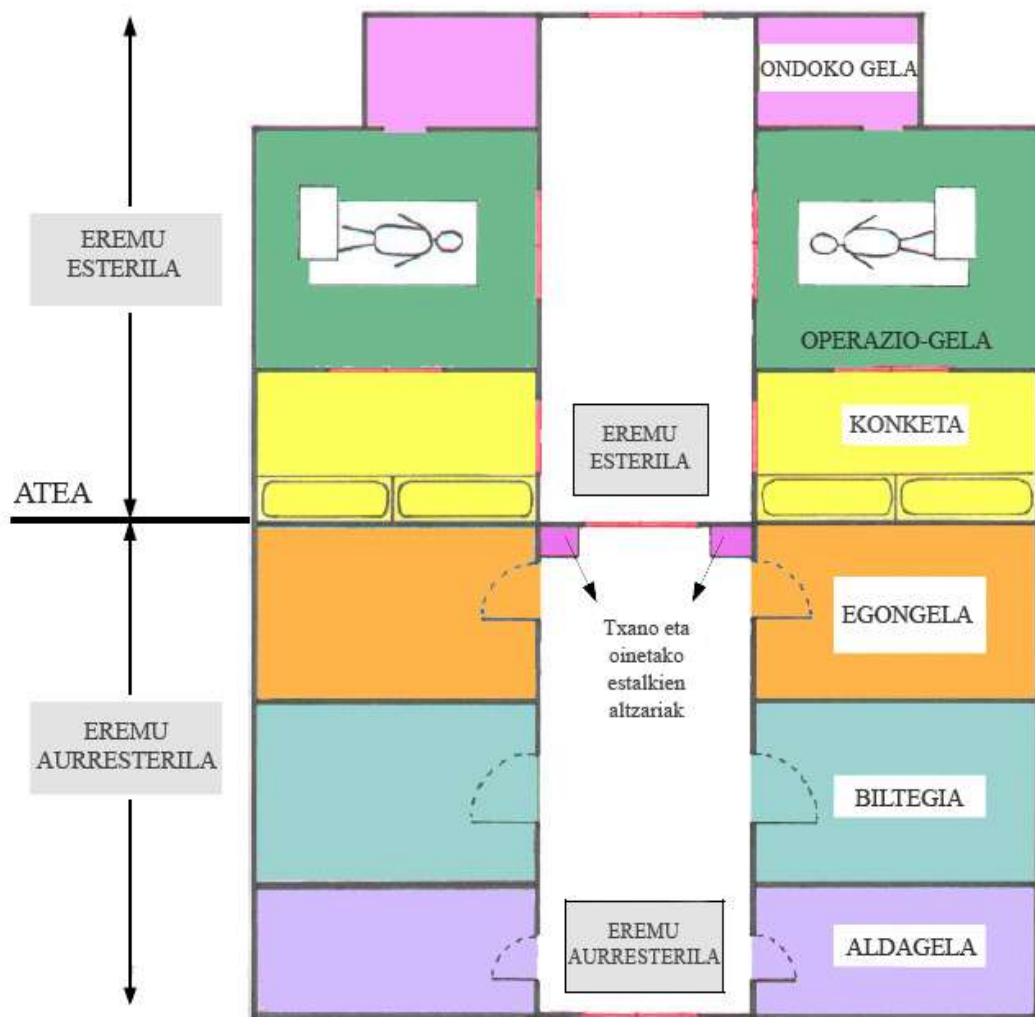
4. Inhalagailuak (aerosolak).

5. Nebulizazioak.

Besteak beste, zer diren eta zertarako balio duten galdetu diezaiokezu.

- Interpretatu informazioa:

Operazio-gela ebakuntza kirurgikoak egiteko prestatutako lekua da. Arretaz begiratu operazio-gela baten planoari:



- Larrialdietako operazio-gelako gainbegiratzailerak ospitaleko eremu hori hobeto ulertzen lagundu digu.

Esan digu eremu esterilera sartu aurreko gunea dela **eremu aurresterila**, eta han sartzeko ezinbestekoa dela oinetakoei estalkiak jartzea.



Estalki horiek oinetakoen gainetik jartzen dira; plastikoz eta edo beste materialen batez eginak daude, eta goma batez bilduak. Behin erabili eta botatzekoak dira.

Kirurgialariak eta erizainak **aldagelan** jantzten dira ebakuntzak egin aurretik. Elementu hauek jantzi behar dituzte:

- I. Operazio-gelarako eskalapoi bereziak
- II. Uniformea; bi piezako pijama bat izan ohi da.
- III. Kirurgia-txabusina esterila (ezinbestekoa da kirurgialariarentzat eta instrumentistarentzat)
- IV. Txanoa
- V. Mozorroa
- VI. Eskularruak (kirurgialariarenek eta instrumentistarenek esterilak izan behar dute)

Operazio-geletan kolore berdea erabiltzen da; izan ere, tresneria medikoaren distira neutralizatzen du, odolarekin kontrastea egiten du, eta kolore lasaigarria da.

Erabili eta botatzeko materiala —hala nola gazak, xiringak eta bendak— **biltegian** gordetzen da.



Esku-hartze edo ebakuntza baten ostean, **egongelan** hartzen dute atsedean kirurgialariek, erizainek, laguntzaileek, zelariek eta garbitzaileek.

Eremu esterilean, konketan, kirurgialariak eta erizain instrumentistak oso ongi eta oso mantso garbitzen dituzte eskuak eta besaurreak —ukondoraino— ebakuntza bat egin aurretik.

Operazio-gelan egiten zaio ebakuntza pazienteari. Harekin egon ohi dira:

- Anestesista (anestesian espezialista*).
- Kirurgialaria (ebakuntza egiten duen medikua, eta, batzuetan, batek baino gehiagok jarduten dute ebakuntza berean).
- Anestesia-erizaina (anestesia-jardunean espezializatua).
- Erizain instrumentista (ebakuntzarako behar duen tresneria ematen dio kirurgialariari).
- Eremu-erizaina edo zirkulatzalea (jarduerak kontrolatzen eta koordinatzen ditu, eta pazienteari egin beharrekoen zainketak gainbegiratu).

*Anestesia: ebakuntza batean edo beste prozedura mediko batzuetan pazienteak mina sentitzea ekiditeko medikamentu bat ematea da.

Ondoko gelan, ebakuntzetan erabiltzen den tresneria gordetzen da. Ordenagailu bat ere izaten da.

- Informazio hau irakurri ondoren, erantzun galdera hauei:
 1. Zer esan nahi du **ESTERIL** hitzak? Begiratu hiztegian, eta idatzi operazio-gelarekin lotura duen definizioa.

 2. Operazio-gela batean, zer desberdintasun dago eremu esterilaren eta eremu aurresterilaren artean?



Orain, pentsa ezazu ebakuntza kirurgiko bat egin behar duen kirurgialari bat zarela. Azaldu eremu aurresterilean sartzen zarenetik pazienteari ebakuntza egiteko eremu esterilera sartzen zarenera bitartean egindako ibilbidea eta egin dituzun gauzak.

3. Nola jantzi behar duzu operazio-gelara sartzeko?

4. Operazio-gelari buruz gehiago jakin nahi baduzu, irakurri Elisak, ospitalean egon ondoren beste ikasle batzuekin “ospitalera txangoa” egin zuen neskatoak, idatzi zuen testu hau. Besteak beste, operazio-gela ikusi zuten.

kirofanoak

Alta eman ondoren, egun batean ospitalera itzuli ginen ospitalearen atal batzuk barrutik ikusteko eta zuei gauzak hobeto kontatu ahal izateko.

Ezin izan genuen txango hori ospitaleratuta geunden bitartean egin, ezin baikin eremu hartatik irten. Pediatriako solairuko arau bat da hori.

Lau ikasle izan ginen irteera hartan: Ander, Nicolás, Joseba eta ni, Elisa, Ana irakaslearekin.

Eremu guztietako jendea oso atsegina izan zen gurekin. Azaltzen zigutenari buruzko oharra hartu genituen. Orain, neuk kontatuko dizuet.



Atalik garrantzitsuena, nire ustez, operazio-gelak dira. Jendeari ebakuntzak egiten zaizkion gelak dira operazio-gelak.

Lehenengo solairuan hiru daude. Beste bi solairutan ere badira operazio-gelak. Lehenbizi, koloreak erakarri zuen nire arreta; dena kolore berde argikoa da, kolore hori nekagarria ez delako eta lasaigarria delako.

Beste elementu interesgarri bat ebakuntzak egiteko erabiltzen diren foku handiak dira. Medikuek hobeto ikus dezaten erabiltzen dira foku horiek.

Badira agente batekin hainbat posiziotan jar daitezkeen ohatila bereziak ere. Neurri ezberdineko burkoak dituzte; silikonazkoak dira, eta erroskilla-formakoak edo luzangak dira.

Bada sehaska termiko bat ere, jaioberrientzat. Haurtxo bati zerbait egin behar diotenean, tresneria askoz txikiagoa erabiltzen dute.

Ospitaleko eremu horrek sarbide mugatua du, eta ezin da nornahi sartu. Gainera, txanoa, moxorroa, pijama berdea eta eskalpoi berdeak jantzita sartu behar da.

Hodi bat duen igogailu bat dago, eta hodi horretan bidaltzeko, nahi duzuna sar dezakezu ontzi batean: argibideak... eta ospitaleko beste gune batera eramane; hodi pneumatiko deitzen zaio hodi horri.

Pazientearen senitartekoen itxaroteko gune bat ere bada.

Operazio-gelara sartzean, bada zerbait deigarria: medikamentuak identifikatzeko erabiltzen diren kolore fosforeszenteko pegatina batzuk.



Ebakuntza egin behar dizuten egunean, ez dizute jatekorik ematen, operazio-gelan zaudela gaixotu ez

zaitezen. Gero, garbitu egiten zaituzte, izar garbiak jartzen dituzte zure ohean, eta pijama garbia ematen dizute.

Operazio-gelara joan aurretik, jarabe bat ematen dizute, logura izan dezazun. Gero, operazio-gelan, mediku anestesista batek lokarrarazi egiten zaitu, ezer senti ez dezazun.

- Halaber, gehiago jakiten lagunduko dizute ospitalera txangoa egin genuenean hartutako irudiekin eta erizainek eta operazio-gelako gainbegiraleak emandako azalpen guztiekin prestatutako PowerPoint (pps) dokumentu batek eta bideo batek. Horretarako, ireki helbide hau:

http://www.osakidetza.euskadi.net/r85-gkhua06/es/contenidos/informacion/hua_recursos_tic/es_hua/hua.html#webquest

Helbide hori ireki ondoren, joan “Descubriendo el hospital” atalera, ireki atal hori eta han, joan “excursión hospitalaria”....QUIRÓFANOS aukerara.



Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna



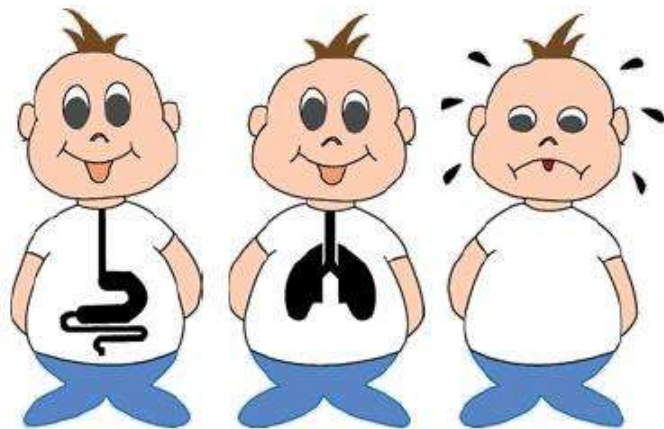
- Ospitalean dagoen haurren eskubideen irakurketa orokorra egingo dugu, Europako gutuna (1986. urtea), bideo honetan:
<http://www.youtube.com/watch?v=Rz1HR-UPde0> (2:22)
- Eskubide bakoitzari buruzko gogoeta egingo dugu, eta, ahal izanez gero, eskubide bakoitzari dagokion betebeharrari buruzkoa.
- Hiru eskubide eta betebeharrak aukeratuko ditugu (pentsatuta), eta irudi bidez azalduko ditugu.
- Taldean, gutun bat osatuko dugu eskubide guztiekin eta eskubide bakoitzari dagozkion irudiekin, eta, gelako blogaren bidez, ikasleen erreferentzia-zentroko kideei bidaliko diegu.



- Egoera zailei —hala nola gaixotasunei— aurre egiten ikastearen garrantziari buruzko solasaldi labur bat egingo dugu.

Bereziki garrantzitsuak dira:

1. Senitartekoen eta lagunen babes emozionala
 2. Sufriarazten diguten emozioak idatziz edo marrazkien, pinturaren, eskulanen eta abarren bidez adierazi ahal izatea
 3. Pentsamendu positiboa lantzea
 4. Sendatzen laguntzen diguten pertsonen lana balioesten jakitea
 5. Esker onekoak izatea
 6. Erresilientzia (gizakiak egoera zailak malgutasunez hartzeko eta egoera horiek gainditzeko duen gaitasuna).
- Gelako egunerokoan jasotzen ditugu gai honi egindako ekarpen guztiak.



Ikasten ikasteko gaitasuna.



- Isilik, entzun gelako erlojuaren tiki-taka.
 - Isilik jarraituz, entzun “euri-makilaren” hotsa.
 - Isilik, entzun eta bereizi kanpoko hotsak.
 - Halaber, eta oraingoan ere isilik, irakasleak ahots apalez banan-banan esango ditu gelako neska-mutilen izenak. Bere izena entzutean, haurrak isiltasunaren keinua egin behar du (hatz erakuslea ezpainetan jarrita).
- Vivaldiren *Lau urtaroak* entzun (3 edo 4 minutu). Hemen entzun dezakezu:
<http://www.youtube.com/watch?v=s2lbGix2wtE> (3:49)
 - Hitz egin musika entzutean izan dituzun sentsazioei buruz.



- Poema baten irakurketa: **Ura, nora zoaz?**, F.G.Lorcarena:

Ura, nora zoaz?
 Ibaitik barrez noa
 Itsasoaren ertzera.
 Itsasoa, nora zoaz?
 Ibaitik gora iturri bila
 Atsedeen hartzera.
 Makala, eta zuk
 Zer egingo duzu?
 Ez dizut ezer esan nahi.
 Nik... dar- dar egingo dut!
 Zer nahi dut, zer ez,
 Ibaitik eta itsasotik!
 (Lau txori noraezean
 Makal garaian dira).

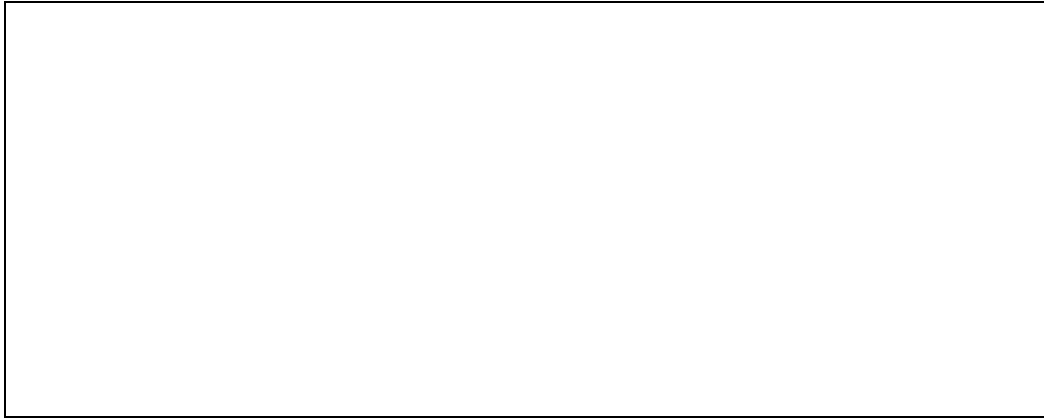
- Gero, beste neska-mutil batzuk entzungo ditugu poema bera errezipitatzen, helbide honetan:

<http://www.youtube.com/watch?v=9S6c9iAN7QU> (2:14)



- Ikasi buruz poema.
- Pentsa ezazu Federico García Lorcak, poemaren egileak, poema ilustratzeko marrazki bat egiteko eskatzen dizula.

Marraztu ezazu poemarekin zerikusia duen zerbait, eta margotu.



- Egin ariketak “entzuteko bost hatzekin”: (Idatzi pegatina batean esaldi bakoitzaren lehenengo letra: **A B H I J**. Jarri pegatina bana esku bateko hatz bakoitzean)

1. **A**rreta
2. **B**elarriak ireki
3. **H**itz egiten duenari begiratu
4. **I**txi ahoa (Ez eten hitzaldia)
5. **J**akin-mina adierazi

